

Suport des de l'àmbit social a les trajectòries educatives i formatives a joves migrants

Esther Salvachúa¹

Cristina Sibina²

Resum

Les autores de l'article identifiquen l'acompanyament com l'acció bàsica del suport que es pot prestar als processos educatius i de formació. Un acompanyament encara més necessari quan el plantejament en relació als joves d'origen immigrant que fan front a múltiples factors risc d'exclusió social, que van des del baix nivell de formació i les dificultats d'accés als estudis postobligatoris, fins a les situacions administratives irregulars o la consciència de ser víctimes de racisme. Les autores proposen que l'acompanyament es desenvolupi a partir d'aquests tres eixos metodològics: l'acompanyament individual, el treball en grup i el treball en xarxa i comunitari. Finalment les autores fan referència a tres experiències que poden servir de model per a aquesta línia de treball: Centre Educatiu i d'Aprenentatges Can Cuní, el projecte Tarda Jove, de la Fundació SER.GI, i el Centre de Noves Oportunitats de Girona - CNO.

1. Tècnica de la Fundació Ser.Gi

2. Pedagoga

Paraules clau: acompanyament socioeducatiu, joves immigrants, itineraris de formació, factors de risc

Abstract

The authors of the article identify accompaniment as the basic action of support that can be given to educational and training processes. An even more necessary accompaniment when we consider it in relation to young people of immigrant origin who face multiple risk factors for social exclusion, ranging from low levels of training and difficulties in accessing post-compulsory studies, to situations irregular administrative or awareness of being victims of racism. The authors propose that support be developed based on these three methodological axes: individual support, group work and network and community work. Finally, the authors refer to three experiences that can serve as a model for this line of work: Can Cuní Educational and Learning Center, the Tarda Jove project, of the SER. GI Foundation, and the Girona New Opportunities Center - CNO.

Key words: socio-educational support, young immigrants, training itineraries, risk factors

1. Justificació

L'acompanyament a adolescents i joves és una acció bàsica i essencial en el treball educatiu en general, però es fa imprescindible en l'àmbit social. Entenem que l'acompanyament és bàsicament l'acció de caminar al costat d'una persona, compartint alguna part del seu itinerari vital. L'Israel Alonso i en Jaume Funes ho defineixen des del que no ha de ser un acompanyament:

“No es tracta de cap manera d'exercir de vigilants per impedir les equivocacions del camí. No es tracta tampoc d'exercir de protectors per evitar l'aparició de riscos en el recorregut. El qui acompanya no és una mena de professionals prescriptor de receptes i remeis per a les equivocacions. Acompanyar sempre serà, de maneres diverses, compartir el pa en el camí (del llatí: *ad cum panis*). Sempre serà, tanmateix, una part del seu camí i adoptant la proximitat adequada, sense ofegar i sense fer sentir l'abandó.” (Alonso i Funes, 2009: 29)

Tothom té dret a ser acompanyat en algun moment de la seva vida. En el cas de joves migrants o fills i filles de la immigració en les nostres poblacions, parlem de col·lectius heterogenis, amb perfils i experiències vitals diferents. És cert que és un col·lectiu que malgrat tenir diferents nivells formatius, tenir accés al món laboral o a la participació en el món de l'associacionisme, acumulen un elevat percentatge de factors de risc d'exclusió social com per exemple:

- Segregació escolar
- Baix nivell formatiu i dificultats en l'accés a estudis postobligatoris
- Feines poc qualificades i emmarcades en l'economia submergida
- Situació administrativa irregular
- Habitatge en barris degradats

També és cert que una gran majoria viuen o han viscut situacions de racisme i que tenen dificultats afegides per accedir a serveis, feines, habitatges, espais d'oci. Totes aquestes circumstàncies fan necessari un acompanyament socioeducatiu per pal·liar aquests desigualtats.

Aquest acompanyament s'ha de desenvolupar a partir d'aquests tres eixos metodològics:

1. Itineraris individuals

Intervenció individualitzada, fent detecció, orientació, derivació, seguiment i acompanyament dels i de les joves en les diferents accions. Es compta amb la implicació, participació i mobilització de les persones acompanyades en la construcció del seu propi itinerari, així com dels diferents agents referents dels ens socials i educatius de cada territori. Es treballa sobretot a partir de tutories individualitzades.

2. Treball grupal

Treball grupal en la mesura que s'articula amb el treball individual, afavorint la socialització dels i de les persones acompanyades (infants, joves, pares, mares, etc.) de forma dinàmica i permet viure experiències positives i d'èxit. Les accions grupals es duen a terme en diferents àmbits: dins el marc escolar, grups de mares i pares, AMPAS, tallers formatius,... i fora del mateix realitzant tallers, formacions, sortides lúdiques, de coneixement de serveis, etc. Una de les eines que més s'utilitzen és la dinàmica grupal.

3. Treball en xarxa i comunitari

Treball en xarxa real, que implica una coordinació amb els diferents agents i professionals del territori que permet abastar tots els àmbits de la vida dels i de les joves i oferir un millor servei, evitant duplicitats, compartint diagnòstics i objectius a treballar, atenent la globalitat de les necessitats dels i de les participants i buscant fórmules per optimitzar recursos humans i econòmics. Treball comunitari, posant en relació els projectes i els participants d'aquests amb el seu entorn més immediat, afavorint processos arrelats al territori i partint de la idea de comunitat educadora.

2. Programes amb dinàmiques de treball que poden servir de referència:

Centre educatiu i d'aprenentatges Can Cuní.

El Centre d'Educació i d'Aprenentatges Can Cuní és un espai educatiu on hi assisteixen joves d'edats compreses entre els 14 i els 16 anys.

La UEC Can Cuní ofereix a aquests joves un espai on es treballa un Programa Bàsic d'aprenentatges instrumentals i prelaborals, amb un ritme adaptat i amb una metodologia activa que s'allunya dels plantejaments escolars del sistema educatiu ordinari.

La seva metodologia es fonamenta en el desenvolupament dels diferents tipus de capacitats dels alumnes: cognitives, motrius, d'equilibri personal, de relació i d'inserció social i laboral. Proposen un treball essencialment manipulatiu i actiu, basat en la rotació de tallers, el reforç i el seguiment de la tutora d'aula-estudi de les àrees instrumentals, la immersió en el desenvolupament digital les tècniques TAC-TIC, l'esport, les activitats relacionades amb l'expressió i comunicació i les activitats de lleure, culturals i en la natura.

Valoren bàsicament i fonamental el treball de les habilitats socials i dels hàbits relacionals del "saber estar i compartir". Aquesta és una premissa que, transversalment, està present en cadascuna de les seves actuacions.

La UEC Can Cuní com a tal, funciona en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament des del 1997. Anteriorment, des del 1989, realitzava funcions similars, com a recurs d'Aula-Taller amb la col·laboració del la Direcció General de Protecció i Tutela de Menors.

Tarda Jove. Fundació SER.GI

El projecte de Tarda Jove està destinat als joves del municipi de Lloret de Mar d'entre 12 i 16 anys. És un projecte en medi obert que neix de la necessitat de crear unes figures i espais de referència integradors i cohesionadors per als joves beneficiaris. Com a principals finalitats es proposen reduir el seu risc d'exclusió, potenciant la seva autonomia personal a través de processos d'apoderament, així com afavorir la seva participació activa en el seu entorn.

El projecte de Tarda Jove té dues accions ben diferenciades:

- Acció comunitària: Es fa una tasca educativa de carrer, amb una vessant comunitària, desenvolupant les accions al barri de Can Carbó i del Molí. Es pretén treballar coordinadament i cooperativament amb tots els agents de la comunitat que intervenen amb els joves i amb els agents del territori.

L'activitat en medi obert es realitza a través d'itineraris i de la presència d'educadors als barris, així com a través de la dinamització de grups de joves. Tanmateix es duen a terme activitats a places, carrers, pistes i equipaments esportius de la població dins el marc d'una intervenció comunitària, sempre en contacte amb entitats i referents del barri i de la població.

- Acció de seguiment personalitzat: El projecte #I3, Itinerari Individual Inclusiu, ofereix una atenció individualitzada al menor en situació de risc, derivat de serveis socials. Aquesta apareix com una acció complementària en la qual s'ofereix al jove fer l'esport o l'activitat d'oci que més li agradi, mitjançant un pagament de l'activitat compartit entre la secció de Benestar i Família, l'entitat d'Esport i la família del jove. La participació a l'activitat està vinculada a un pla de treball, redactat conjuntament amb el jove on s'acorden un seguit d'objectius a assolir per part del jove i el qual es va treballant a partir de tutoritzacions periòdiques individuals. A part d'aquest treball amb el jove, també es fa un treball amb la seva família i s'aconsegueix la implicació dels diferents agents comunitaris.

Però amb el pas dels mesos aquesta acció pren entitat pròpia i esdevé una acció paral·lela i necessària ja que, entre altres qüestions es constata que els seus beneficiaris han anat canviant, en un principi els participants tenien un perfil de clau d'èxit i prevenció, però ha anat girant cap a joves amb perfils considerats de risc.

Centre de Noves Oportunitats de Girona - CNO

Entitat impulsora del projecte: UTE Fundació OSCOBE – Fundació Intermedia

El centre de Noves Oportunitats va adreçat a joves d'entre 16 i 24 anys inscrit/es a la garantia juvenil i donats d'alta al servei d'ocupació de Catalunya, que no han finalitzat amb èxit els estudis obligatoris i/o post-obligatoris i que actualment no tenen feina.

Noves Oportunitats és un programa integral que combina diferents accions:

- Accions d'apoderament

- Accions de desenvolupament competencial
- Serveis d'orientació
- Formació professionalitzada en competències i acompanyament a la formació reglada
- Tutorització i mentoratge
- Inserció laboral
- Accions de suport a l'escolarització i inserció.

Noves Oportunitats s'emmarca dins de les iniciatives de garantia juvenil del servei d'ocupació de Catalunya.

3. Bibliografia

Alonso, I. i Funes, J. (2009). "L'acompanyament social en els recursos socioeducatius". *Educació social*, 42, 27-45.

Escuelas de 2ª Oportunidad, España. Pàgina web: <https://www.e2oespana.org/> [Data de consulta: 7 de setembre de 2020].

Funes, J. (2017). *El procés d'acompanyament socioeducatiu d'adolescents i joves des del medi obert. Algunes reflexions a partir de bones pràctiques*. Col·lecció Articles de Reflexió. Barcelona: FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència). [Disponible a: http://www.fedaia.org/sites/fedaia/files/uploads/Documentacio%20FEDAIA/article_de_reflexio.pdf]